

OKTÓBER 2013

7. 10. 1803 – v Bratislave zomrel **Michal Institoris-Mošovský**, evanjelický kňaz, profesor bratislavského lýcea, osvietenecký vzdelanec a racionalista, autor úvah a básní, kázní, modlitieb, paší, náboženskej literatúry, prekladateľ Biblie (1776) a diel J. Arndta, zberateľ kníh (210. výročie)

7. 10. 1858 – v Dolnom Kubíne sa narodil **Pavel Samuel Novák**, evanjelický kňaz, oravský senior, národnokultúrny a cirkevný pracovník a organizátor, cirkevný historik, prekladateľ a publicista, člen výkonného výboru SNR r. 1918, predseda aktuálnej podporovne Východného dištriktu, zaslúžil sa o vybudovanie evanjelického chrámu a školy v Dolnom Kubíne (155. výročie)

7. 10. 1913 – v Bošáci – Zemianskom Podhradí zomrel **Ľudovít Vladimír Rizner**, pedagóg a teoretik pedagogiky, správca ev. a v. ľudovej školy a kantor cirkevného zboru v Zemianskom Podhradí, bibliograf – zakladateľ modernej národnej bibliografickej vedy, etnograf, jazykovedec, historik, spisovateľ a publicista, národnokultúrny pracovník, lexikograf – autor hesiel v *Riegrovom* a *Ottovom slovníku náučnom*, literárny tvorca próz, rozprávok, osvetových publikácií, učebnice dejepisu Uhorska a i. (100. výročie)

7. 10. 1928 – prvý rozhlasový prenos služieb Božích na Slovensku z Malého kostola v Bratislave, ktorý sa uskutočnil na základe iniciatívy Miloša Ruppeltdta, kázal Július Adamiš, liturgoval Ján Jamnický (85. výročie)

9. 10. 1893 – vo Viedni zomrel **Dionýz Štúr**, vedec, geológ svetovej úrovne, zoo- a fytopaleontológ, riaditeľ Ríšskeho geologického ústavu vo Viedni, zakladateľ modernej stratigrafie Slovenska, priekopník Darwinovej evolučnej teórie, zakladajúci člen Matice slovenskej a podporovateľ založenia slovenských gymnázií v Revúcej, Martine a Kláštore pod Znievom, ríšsky radca (120. výročie)

12. – 14. 10. 1518 – dišputa **Dr. Martina Luthera s tomistickým teológom a pápežským legátom kardinálom Kajetánom** pri príležitosti ríšskeho snemu v Augsburgu, Lutherovi pre jeho nekompromisný postoj v spore o učiteľský úrad a v otázke o istote spásy hrozila pápežská kliatba, jeho postoj bol pápežskou stranou vnímaný ako ďalšia otvorená schizma cirkvi (495. výročie)

15. 10. 1598 – v Levoči zomrel **Anton Platner**, evanjelický kňaz, jeden zo šíritel'ov Reformácie na Spiši, zástanca evanjelickoluteránskej ortodoxie, účastník významných východoslovenských synod 16. storočia, senior 24 spišských miest, v rozhodujúcej miere sa podieľal na vypracovaní *Confessio Scepusiana* (415. výročie)

15. 10. 1818 – v Uhrovci sa narodil **Samuel Štúr**, evanjelický kňaz, národnokultúrny pracovník, člen Spoločnosti a Ústavu reči a literatúry česko-slovenskej v Bratislave, divadelný ochotník, propagátor spolkov miernosti, nedeľných škôl, hospodárskych spolkov, prekladateľ a publicista (195. výročie)

15. 10. 1843 – v Poprade sa narodil **Rudolf Weber**, pedagóg, profesor evanjelického gymnázia v Budapešti, regionalista, folklorista a etnograf, editor starých prác o regióne Spiša vrátane diel J. Buchholtza a S. Augustíniho, autor odborných a populárno-vedeckých príspevkov a fejtónov v dobových periodikách (170. výročie)

17. 10. 1728 – v **Banskej Štiavnici** zomrel **Ján Gottfried Hellenbach**, lekár, banský podnikateľ, komorský gróf konfederácie uhorských stavov za povstania Františka II. Rákociho, iniciátor cerovskej synody v r. 1704, ktorá bola prvým pokusom na ceste k rekoštrukcii a náprave prenasledovaniami oslabenej evanjelickej a. v. cirkvi (285. výročie)

17. 10. 1783 – vo **Veľkom Krtíši** sa narodil **Martin Hamaliar mladší**, evanjelický kňaz a národnokultúrny pracovník na Dolnej zemi, prvý farár v Padine, člen Učenej spoločnosti banského okolia (230. výročie)

17. 10. 1903 – vo **Vavrišove** sa narodil **Peter Zat'ko**, jeden z najvýznamnejších slovenských národohospodárov, prvý doktor obchodných a ekonomických vied na Slovensku, významný účastník protifašistického odboja, dozorca Liptovského seniorátu, predseda generálneho hospodárskeho výboru a generálny dozorca ECAV, jej delegát na medzinárodnej konferencii v Lunde r. 1947 (založenie Svetového luteránskeho zväzu), synodál, spoluzakladateľ časopisu *Politika*, generálny tajomník Ústredného združenia slovenského priemyslu a činiteľ ďalších hospodárskych inštitúcií a združení, autor odborných článkov, významný reprezentant slovenského regionalizmu v ekonomickej, sociálnej a kultúrnej oblasti, predsedajúci zjazdu mladej slovenskej inteligencie v Trenčianskych Tepliciach r. 1932, poslanec slovenského snemu a člen Komitétu hospodárskych ministrov vojnovaj Slovenskej republiky, organizátor hospodárskych príprav Povstania, člen povstaleckej SNR, v 50. rokoch perzekvovaný, r. 1968 rehabilitovaný; **zomrel v Bratislave 10. 1. 1978** (110. a 35. výročie)

17. 10. 1903 – v **Púchove** sa narodil **Daniel Kováč**, evanjelický kňaz, vojenský duchovný, účastník protifašistického odboja, počas SNP prednosta ev. a. v. duchovnej správy na veliteľstve 1. ČSA na Slovensku v Banskej Bystrici, superintendent duchovnej správy na MNO v Prahe, od r. 1949 väznený, autor dokumentácie o činnosti evanjelických kňazov v období II. svetovej vojny, zachovanej v rukopise (110. výročie)

18. 10. 1888 – vo **Vrbici** (dnes časť **Liptovského Mikuláša**) sa narodil **Martin Rázus**, evanjelický kňaz, spisovateľ, básnik, publicista, politik, predseda Slovenskej národnej strany, poslanec Národného zhromaždenia, čelný reprezentant autonomistickej línie medzi slovenskými politickými a verejnými činiteľmi evanjelického vierovyznania, autor intímnej a lyrickej, spoločensky angažovanej a duchovnej poézie, osobnými spomienkami inšpirovanej, historickej i sociologizujúcej realistickej prózy (125. výročie)

20. a 26. 10. 1848 – v **Beregsegu** (dnes **Šulekovo**) **popravili na základe rozsudku vojenského štatariálneho súdu Viliama Šuleka a Karola Holubyho**, splnomocnencov a komisárov Slovenskej národnej rady, účastníkov Slovenského povstania v septembri 1848 (165. výročie)

22. 10. 1678 – v **Brzegu** (dnes **Poľsko**) zomrel **Daniel Remeň**, evanjelický kňaz, senior, náboženský exulant, autor náboženských traktátov a kázní, o. i. o delení v evanjelickej cirkvi a o kalvinizme, homiletik (335. výročie)

22. 10. 1948 – v **Bratislave** zomrel **Karol Eugen Schmidt**, evanjelický kňaz, senior a profesor praktickej teológie na Teologickej akadémii v Bratislave, predseda Spolku nemeckých ev. a. v. farárov na Slovensku a redaktor nemeckej cirkevnej tlače, zakladateľ Diakonického ústavu, vynikajúci hudobník, autor monografie o diele R. Wagnera, duchovnej

poézie, náboženských úvah a príručiek, homiletik, publicista, v politickej oblasti orientovaný hungarofilsky (65. výročie)

23. 10. 1968 – pri tragickej automobilovej nehode zomrel na Myjave Andrej Ľudovít Katina, evanjelický kňaz, biskup Západného dištriktu SECAV (45. výročie)

23. 10. 1983 – v Ružomberku zomrel Tibor Medvecký, účastník a organizátor protifašistického odboja v r. 1939 - 1945, jeden z organizátorov Hrabovskej vzbury v júni 1939, prvého vážneho vnútropolitického konfliktu slovenského štátu, presbyter ružomerského cirkevného zboru (30. výročie)

28. 10. 1808 – v Pešti zomrel Ladislav Prónai, stoličný hodnostár, kráľovský radca, spolupracovník Jozefa II., spoluautor reformy nového administratívneho usporiadania, tzv. jozefínskych dištriktov (205. výročie)

28. 10. 1918 – na Vyšnej Boci zomrel Ján Lajčiak, evanjelický kňaz, orientalista európskeho a svetového významu, jeden zo zakladateľov orientalistiky na Slovensku ako modernej vednej disciplíny, filológ, odborník na starozmluvné biblické jazyky (95. výročie)